

Konklusioner og anbefalinger i gæld- og gældsafviklingsredegørelsen

Workshop I om gæld og gældsafvikling

Peter Hansen,
Finansdepartementet

Den 22. oktober 2016

Indhold

- Baggrund
- Status for gældsudvikling – geografi, alder, typer
- Strukturelle problemer
- Foreslåede initiativer
- Forslag til opfølgning

Gæld og gældsudvikling

Baggrund – opdrag fra Inatsisartut / EM15

- *Udarbejdelse af en redegørelse til EM 2016 om en mulig institution, som skal rådgive og hjælpe folk med personlig økonomisk gæld.*
 - *Formålet at kunne tilbyde borgere med gæld gratis rådgivning fra relevante fagfolk med henblik på at få afviklet gælden.*
 - *Formålet også at arbejde med forebyggende indsats*
 - *En særlig indsats for at få afskrevet gæld, der ikke er realistisk at tilbagebetale.*
 - *Beskrivelse af en sådan institutions arbejdsopgaver, hvilke typer fagfolk, der med fordel kan tilknyttes og mulige årlige omkostninger.*

Nødvendigt forarbejde til redegørelsen

- Indsamling og bearbejdning af data om gæld og gældsudvikling
- Hot spots, problemformulering og tydeliggørelse af relevante indsatsområder
- Forslag til mulige initiativer for at forebygge og nedbringe gæld
- Særligt fokus på gældsrådgivning, herunder erfaringer fra andre lande
- Forslag til videre proces
- Væsentligt at inddrage interessenter

Hvorfor interessere sig for privates gæld?

- Dårlig økonomi og tiltagende gældsætning har store sociale konsekvenser for både familier og enlige borgere, herunder
 - Social udstødelse, *udsættelse af bolig og mulig hjemløshed*, misbrugsproblemer, mv.
 - Sociale problemer og manglende evne til at overskue egen økonomi kan medføre gældsætning, der kan give forværrede sociale problemer.

Gæld er et socialt og samfundsmæssigt problem

- Årsagerne til de økonomiske problemer, der for mange fører til gældssætning, udsættelser af egen bolig og for nogen til hjemløshed i længere tid, er formentlig flere, herunder:
 - sociale begivenheder som arbejdsløshed, skilsmisse, dødsfald i familien, arbejdsskade etc. og
 - vanskelige sociale forhold generelt, såsom lav og svingende indtægter, manglende evne til at overskue egen livssituation o.l.

Hvem har gæld, på hvilke områder og hvor?

De fleste af os har gæld til det offentlige

- 14. marts 2016 var 27.876 særskilte debitorer som er i restance.
 - I tallet indgår ikke debitorer, som er i restance til studielån, ESU eller BSU, som ikke er overdraget til inddrivelse.
- Antallet omfatter såvel personer i Grønland, personer som er flyttet fra Grønland som selskaber og andre med GER-nummer.
- Fradrages debitorer med GER nummer, er antallet af debitorer omkring 25.000 personer.
- Antallet af personer over 17 år udgjorde 41.934 ved årsskiftet 2015/16.
- ***Skulle alle debitorer være bosat i Grønland svarer det til, at ca. 60% af den voksne befolkning er i restance til det offentlige.***

Hvem har restancer – ift. indkomster?

Rækkenavne	Sum af Gæld
00. Ingen indkomst	10,77%
01. Under 100.000 kr.	40,76%
02. 100.000-199.999 kr.	27,97%
03. 200.000-299.999 kr.	12,67%
04. 300.000-399.999 kr.	4,34%
05. 400.000-499.999 kr.	1,96%
06. 500.000-599.999 kr.	0,53%
07. 600.000-699.999 kr.	0,48%
08. 700.000-799.999 kr.	0,18%
09. 800.000-899.999 kr.	0,17%
10. 900.000-999.999 kr.	0,08%
11. 1 mio. kr. og derover	0,08%
Hovedtotal	100,00%

Hovedparten af restancerne til det offentlige er koncentreret i gruppen af borgere med ingen eller meget lave indkomster:

Godt halvdelen af restancerne er at finde blandt borgere med en årlig indkomst op til 100.000 kr.

Ca. 25-30 % af restancerne er at finde blandt borgere med en årlig indkomst på mellem 100.000 kr. og 200.000 kr.

Hvem har restancer – ift. geografi / kommuner?

	BSU	Daginstitution	Leje- restancer	Renovation	Restskat og renter	Studielån	Underhold	I alt
	kr. pr. indbygger							
Kommune Kujalleq	309	146	2.199	577	379	101	6.302	10.013
Qeqqata Kommunian	109	105	1.108	276	273	62	4.113	6.046
Qaasuitsup Kommunian ..	183	384	918	937	600	65	5.523	8.610
Sermersoq, Vest	116	269	1.017	109	201	177	4.396	6.286
Sermersoq, Øst	1.177	506	1.202	1.082	66	59	10.974	15.066

Hvem har restancer – ift. bosted og alder

By / bygd:

Restancerne by og bygd afspejler nogenlunde befolkningstallet i hver af disse, men arten af restancer varierer.

Alder:

Gruppen af 45-49 årige samlet set har den største gæld, og at denne er særlig stor med hensyn til underholdsbidrag.

De største lejerestancer findes i aldersgruppen 40-49 år, ligesom gruppen i alderen 30-24 år har store lejerestancer.

Boligområdet - rykkerbreve og udsættelser

By	Rykkerbreve	Ophævelses- breve	Politibreve	Udsættelser	Rykkerbreve Pr. 1.000 lejemål	Udsættelser Pr. 1.000 lejemål
Nanortalik	906	161	68	4	2.762	12
Qaqortoq	2.023	307	172	40	2.182	43
Narsaq	967	162	87	41	2.531	107
Paamiut	1.463	316	124	28	2.903	56
Nuuk	5.218	1.361	303	40	1.329	10
Tasiilaq	988	493	95	14	2.663	38
Ittoqqortoormiut	183	106	21	3	2.232	37
Maniitsoq	1.165	183	87	31	1.579	42
Sisimiut	877	375	154	12	2.069	9
Kangaarsuk	234	127	24	0	2.229	0
Aasiaat	1.839	309	117	12	2.325	15
Qasigiannnguit	586	115	77	0	2.812	41
Ilulissat	2.147	375	189	18	2.726	19
Peperomut	247	3	18	0	97	0
Uummannaq	638	123	2	0	95	0
Upernavik	37	62	27	1	2.653	14
Qaanaaq	596	59	37	1	2.228	0
I alt hele landet	22.786	4.513	1.600	255	2.012	23

**Administrativt tungt
Dyrt for boligafdelinger
Rammer de gode betalere**

Bemærkelsesværdige restanceforhold

Boliger – en stigning i restancer i perioden 2011 til 2016 på 10 %

- Restancer på området giver afledte sociale problemer og kan ramme børn.

Underholdsbidrag – grundlæggende gæld mellem private (gøres til et offentligt anliggende via udlæg fra kommunen) – stort og stigende problem:

- Januar 2016 restancer på 344 mio kr – januar 2011 på 263 mio kr +31%

Renovation – beskedne beløb, men administrativt særdeles belastende:

- Januar 2016 i alt 100.000 sager – januar 2011 “kun” 69.000 sager + 45%

Hjælp med tilbagebetalingspligt – omfang relativt stabilt i perioden 2011-16

- Risiko for at personer kommer i gældsfælder ift. arbejdsmarkedsdeltagelse

Identifikation af strukturelle problemer

Opsamling ift. dataindsamling

- Store geografiske forskelle, som øger behovet for samarbejde med kommunerne
- Gælden generelt koncentreret i lavindkomstgrupper, men dog med undtagelser
- Typer med behov for særlig opmærksomhed i det videre arbejde
 - A-bidrag – ikke kun problemer ift. lavindkomstgruppen
 - Renovation – mange små poster, dyre at inddrive, via skatter?
 - Boliger – blandet med gæld til Nukissiorfiit
 - Tilbagebetaling af offentlig hjælp og gæld ift. daginstitutioner / anbragte børn

Strukturproblemer

- **Barrierer for inklusion i samfundsudviklingen:**
 - Kompetenceefterslæb
 - Flaskehalse i uddannelsessystemet
 - Strukturproblemer på arbejdsmarkedet
- Ulighed og marginalisering
- Misbrugsproblemer
- Udsatte børn og unge
- Negativ social arv
- Boligmangel på nogle lokaliteter – herunder adgang til billige boliger

Overordnede mål for indsatser

Mål og principper i holdbarheds- og vækstplanen

Alle inkluderes i samfundsudviklingen:

- 70 procent af årgangene, der slutter i folkeskolen i 2015, skal have en erhvervskompetencegivende uddannelse, inden de fylder 35 år
- Målbare sociale forbedringer og fremskridt i folkesundheden
- Nettoudvandring vendes til befolkningstilvækst i 2020

Principper

- Øget selvforsørgelse
- Tidlig, forebyggende indsats
- Helhedsorienteret og effektiv opgaveløsning i det offentlige
- Et attraktivt sted at vokse op og bo i som en del af et fællesskab

Mål og løsninger bør differentieres

Manglende betalingsevne - lavindkomstgruppen

- Forældrebetaling anbragte børn
- Underholdsbidrag
- Hjælp med tilbagebetalingspligt
- Daginstitutionsbetaling
- Betaling af huslejer og BSU-lån

Manglende betalingsvilje – mellem- og højindkomstgruppen

- Renovationsbetaling
- Restskatter
- Daginstitution
- Underholdsbidrag
- Betaling af huslejer og BSU-lån

Hvordan kommer vi ind i en god spiral?

Forebyggende, tidlig indsats

- Udbred brugen af PBS-ordninger
- Timing af udstedelse af offentlige regninger ift. løn og levering af ydelser
- Husholdningsøkonomi ind i undervisningen
- Samarbejde med banker
- Rådgivningstiltag – best practice og eventuelt etablere rådgivningsinstitution(-er)

Lovgivningstiltag

- Ilanngassivik – forudsat vedtaget med virkning fra 2018
- Gældseftergivelse og -sanering – er mulighederne gode nok
- Renovation og A-bidrag – overvejelser om grundlæggende struktur
- Mulig tilpasning af lejelovgivning ifm. kommende boligreformer

Oprydning i gammel gæld

- Afskrivning af eventuel uerholdelig gæld i selvstyret og kommuner

Gældsrådgivningsenhed

Pilotprojekt ud fra følgende principper:

- Borgernært
- Etablering af eventuelt nødvendigt lovgrundlag
- Særlig fokus på forebyggende rådgivning til børnefamilier, så de undgår restancer og eksempelvis udsættelse af boligen.
- Konkretisering på workshop og videre inddragelse af relevante interessenter

Foreløbig tidsplan

- *Workshops for især at konkretisere anbefalinger i redegørelsen*
- *Opsamling på workshops og indarbejdelse af høringssvar i redegørelse*
- *Forslag til handlingsplan*
- *Behandling i Naalakkersuisut - fremsendelse til Inatsisartut primo november*
- *Opfølgning i praksis*

Tydeliggørelse af anbefalinger og efterfølgende politisk proces